

LANDSKAPS ARKEOLOGERNA

KULTURMILJÖVETARE OCH KUNSKAPSFÖRMEDLARE
I RIKSTÄCKANDE SAMVERKAN
www.landskapsarkeologerna.se

Juni 2011

Vårmöte vid Mälaren

Ovan Ingela, Lena och Ola vid Landskapsarkeologernas vårmöte i Rastaholm utanför Stockholm i maj 2011. Utom givande diskussioner vid bordet fanns även möjligheter till vårens premiärdopp, efter en skön bastu. Badpojckarna Gerhard och Bengt nedan ansåg att bastubadet med utsikt över Mälarens landskap var en av de absoluta höjdpunkterna vid mötet. Lennart vid kameran höll med (badade givetvis också).

Ovan studerar Sune en av de nya informationsskyltarna vid den arkeologiskt klassiska fornminnesplatsen Helgö, utförligt undersökt sedan början av 1950-talet, då sensationella fornfynd kom fram i marken när man grävde på och intill sommarstugetomter. Bl.a. hittades föremål av guld, silver, brons, glas och keramik, som tydde på omfattande kontakter med omvärlden och eget hantverk. Det blev ett intressant återseende för flera av oss som kunde minnas exkursioner hit i samband med arkeologistudier redan på 1970-talet. Vi tyckte att skyltningen helt klart var intresseväckande. Men att den kanske betonade heliga och kultiska faktorer lite väl mycket som orsak till de bosättningar som fanns här.

Här ovan en sten placerad vid udden på en treudd. En treudd är tresidig med insvängda sidor. Sådana är vanliga på gravfält i mälardalen från yngre järnålder, dock uppträder de bara enstaka på gravfält där högar och stensättningar är vanligare. På bilden nedan befinner vi oss på fornborgen på Helgö. Man ser en stenvall som inhägnar en bergshöjd. Vi ansåg att begreppet "fornborg" inte bara bör avse en försvarsanläggning; det kan finnas andra anledningar att hägna in ett berg. Vilka det är? Ja, det är en bra fråga som dock inte kan besvaras så lätt.

Bosättningar och aktiviteter vid Helgö hade sina glansdagar under huvudsakligen folkvandringstid och vendeltid (ca 400-800 e Kr), men både före och efter dessa tidsperioder byggdes bostäder och gravplatser åtskilliga gånger i området. Vår diskussion på platsen gick ut på att bosättningar på samma plats under en så lång tidsperiod (ca 800 år) måste ha ändrat karaktär mer än en gång. Landhöjningen förändrade landskapet så att förutsättningarna för handel och kontakter sjövägen påverkades påtagligt. Mycket kan antas ha ändrats för människorna i området, som maktutövning, markägande, hantverksteknik, jordbruksteknik, relationer med omvärlden osv.

Efter exkursionen på Helgö tittade vi också på bergshöjder i Bromma. Där anslöt även arkeologen Nils Ringstedt, som dyker upp på bilden nedan bakom stora stenen. Bengt och Nils har lagt ner åtskilliga timmar med kartläggning och analyser av fornminnen i Bromma socken. Kring flera berg har de identifierat mer eller mindre diffusa stenformationer, som påminner om fornborgarnas inhägnader. Hypotesen vi fick fundera på är att de kan vara spår efter anläggningar från bronsåldern. Här öppnas ett forskningsfält som är både spännande och svårt att analysera. Vi tyckte att forskningen verkligen bör stöttas för att komma vidare i problematiken. Utom arkeologer bör nog även specialister i ämnet naturgeografi vara med och analysera vad som händer kring bergshöjder när inlandsisen håller på att lämna området. Uppstår då särskilda sprickbildningar i isen där stenar ramlar ner i långa rader? Eller är stenraderna ditflyttade och anordnade av människor?

Dessa frågor fick avsluta vårmötet. Det blir anledning att återkomma.

I Skåne, där vårt kommande höstmöte redan planeras för fullt, kanske andra frågor sätts i fokus. Där finns världens finaste svarta granit "Svarta Bergen" i Hågghult och Gylsboda. Där finns också Skeingeborg, den medeltida borgruinen ute i Skeingesjön, där spökerierna bl.a. har skrämt iväg en arkeologisk platsledare mitt i natten. Hon kom aldrig tillbaka till utgrävningen! Men nu ska vi våga oss dit senare i höst.

Innan dess önskas en bra sommar! Ser ut att bli lite lagom hektisk med offerter och uppdrag. Förhoppningsvis kan även en del tid i hängmattan planeras in.

